

РОЗВИТОК РЕФЛЕКСИВНОСТІ УЧНІВ У ВІРТУАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Актуальність роботи. Сучасні науковці зазначають, що надмірне захоплення віртуальною реальністю і сучасними Інтернет-технологіями призводить до неповноцінного і дегуманізуючого розвитку, до шаблонності поведінки, а також є особливо небезпечним для дитячої та юнацької свідомості. Саме тому у наш час гостро постає необхідність у гуманізації процесу навчання основам роботи з Інтернет-технологіями, а також постає питання про психічні механізми і процеси, які забезпечують стійкість особистості у мінливому світі, про внутрішні резерви, які є механізмом реалізації гуманістичних орієнтирів особистості.

До таких важливих психологічних здібностей особистості, які пильно вивчаються психологами, педагогами і соціологами в останні два десятиліття, необхідно віднести здатність до рефлексії. На основі аналізу літературних джерел нами встановлено, що **рефлексія** - це універсальна властивість психіки, форма придбання особистісного досвіду, свідомий і довільний процес осмислення та переосмислення суб'єктом відносин із соціальним світом, яке проявляється у процесі його спілкування з іншими людьми та активного засвоєння ним нових соціальних норм і форм поведінки, що забезпечують їй успішність і результативність діяльності.

Проблема полягає у недостатній вивченості питання впливу сучасних інформаційно-комунікаційних технологій на розвиток і формування такого важливого психологічного інтелектуального механізму як рефлексивність, а також у недостатній розробленості педагогічних рекомендацій щодо використання сучасних Інтернет-технологій як інструменту розвитку рефлексивних здібностей учнів.

Мета нашої роботи висвітлити умови і запропонувати рекомендації розвитку рефлексивності учнів засобами сучасних Інтернет-технологій.

Для визначення ступеня впливу віртуальної реальності на свідомість учня було проведено дослідження рівнів та умов розвитку загальної і віртуальної рефлексії особистості, їх залежності від навчальних досягнень [11]. У ньому брали участь 130 учнів Харківської гімназії № 14. Вік респондентів - від 13 до 17 років.

Методи дослідження: методика діагностики рефлексивності А.В.Карпова, он-лайн анкета «Діагностика віртуальної рефлексивності учнів», створена на основі модифікації методики А.В. Карпова.

Результати дослідження. Дослідження дозволило визначити, що 97% учнів віком 13-17 років мають низький та середній рівень розвитку загальної рефлексії. І тільки 3 % - високий. Середній показник рефлексивності становить 3,59 із 10 стевів. Що ж до віртуальної рефлексії, то 67 % учнів віком 13-17 років має низький рівень її розвитку, що на 20 % більше, ніж той же показник загальної рефлексії. Середній рівень має 33 % респондентів, що

на 21 % менше, ніж той же показник загальної рефлексії. Високий рівень віртуальної рефлексії не має жоден зі 130 респондентів. Середній показник становить 2,58 із 10. Отже, віртуальна рефлексія у школярів розвинена менше, ніж загальна. Нижчий, порівняно із загальною, рівень віртуальної рефлексії може свідчити про те, що більшість учнів віддають перевагу адаптації себе у реальному, а не у віртуальному середовищі.

Результати дослідження дозволяють нам говорити про той факт, що кожен третій учень, незалежно від формальної успішності у реальному середовищі життя і спілкування, активно використовує віртуальне середовище для моделювання тих чи інших сценаріїв поведінки, як своєрідний полігон для соціальної адаптації. На підставі проведеного аналізу результатів дослідження зазначено, що для розвитку такого важливого психологічного феномену особистості як рефлексія у віртуальному середовищі необхідно розвивати такі здібності: уміння школярів до побудови нових адекватних Я-образів себе у віртуальному середовищі; комунікативні уміння і навички учнів у віртуальному середовищі; літературні здібності учнів, уміння висловлювати свою думку, аналізувати прочитане і синтезувати нове; кооперативні вміння учня у віртуальних спільнотах, групах, таке як осмислення і організація колективної діяльності у віртуальному середовищі; інтелектуальні уміння школярів: виділяти, аналізувати і співвідносити з предметною ситуацією у віртуальному світі власні дії.

Інтернет-інструменти розвитку рефлексивності особистості учня.

Сучасні Інтернет-технології виступають як ефективний інструмент створення інформаційної моделі та семантичної мережі, рефлексивного аналізу та синтезу відомостей учнями, сприяють розвитку їхньої рефлексивності. Серед них: Web-блоги, Google Drive, on-line сервіси для створення ментальних карт, соціальні мережі за певних умов діяльності педагога у них тощо.

Висновки. Проведене дослідження показує, що за певних умов сучасні Інтернет-технології можуть виступати як ефективний інструмент розвитку рефлексивності учнів. Перспективами подальшого дослідження є доповнення психолого-педагогічних рекомендацій з розвитку рефлексивності учнів засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Додаткова література:

1. Мукій Т.В. Поняття рефлексії в сучасній психології та гуманітарних науках / Т.В. Мукій // Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України: Том XII: Випуск 15: Частина 2. - К. : Видавництво «Фенікс». – 2012. – с. 232-240
2. Mukii T., Siurin O.: Advanced computer technologies as an instrument for student's virtual reflection development. / Madrid, International Association of Technology, Education and Development// Title: ICERI2012 Proceedings, ISBN: 978-84-616-0763-1/– 2012, - pp. 5997–6006/